

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

9. února 2012 *

„Řízení o předběžné otázce — Sbližování právních předpisů — Duševní vlastnictví — Autorské právo a práva s ním související — Směrnice 93/83/EHS, 2001/29/ES, 2006/115/ES a 2006/116/ES — Smluvní rozdělení práv na užití kinematografického díla mezi hlavního režiséra a producenta díla — Vnitrostátní právní úprava přiznávající tato práva výlučně a ze zákona filmovému producentovi — Možnost odchýlit se od této normy dohodou stran — Následné nároky na odměnu“

Ve věci C-277/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Handelsgericht Wien (Rakousko) ze dne 17. května 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 3. června 2010, v řízení

Martin Luksan

proti

Petrusi van der Letovi,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda senátu, J. Malenovský (zpravodaj), R. Silva de Lapuerta, G. Arestis a T. von Danwitz, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,

vedoucí soudní kanceláře: K. Malacek, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 5. května 2011,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. Luksana M. Walterem, Rechtsanwalt,
- za P. van der Leta Z. van der Let-Vangelatou, Rechtsanwältin,
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,
- za španělskou vládu N. Díaz Abad, jako zmocněnkyní,
- za Evropskou komisi J. Samnadda a F. W. Bulstem, jako zmocněnci,

po vypsání stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 6. září 2011,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu:
 - článků 2 a 4 směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 346, s. 61; Zvl. vyd.17/01, s. 120);
 - článků 1 a 2 směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (Úř. věst. L 248, s. 15; Zvl. vyd.17/01, s. 134);
 - článku 2 směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 290, s. 9; Zvl. vyd.17/01, s. 141) a
 - článků 2, 3 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd.17/01, s. 230).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu, v němž proti sobě stojí hlavní režisér níže v tomto rozsudku uvedeného dokumentárního filmu M. Luksan a producent tohoto filmu P. van der Let a jehož předmětem je plnění smlouvy, jejímž prostřednictvím měl M. Luksan převést na P. van der Leta svá autorská práva k uvedenému filmu a některá práva na jeho užití.

Právní rámec

Mezinárodní právo

Bernská úmluva

- 3 Článek 14 bis Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl (pařížský akt ze dne 24. července 1971), ve znění změny ze dne 28. července 1979 (dále jen „Bernská úmluva“), stanoví:

„(1) Bez újmy autorského práva k jakémukoliv dílu, popřípadě zpracovanému nebo rozmnoženému, je filmové dílo chráněno jako dílo původní. Nositel autorského práva k filmovému dílu požívá týchž práv jako autor díla původního, včetně práv podle předchozího článku.

(2)

- a) Vyhrazuje se zákonodárství státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu, aby stanovila nositele autorského práva k filmovému dílu.
- b) Ve státech Unie, které zahrnují ve svém zákonodárství mezi nositele autorského práva k filmovému dílu autory, kteří poskytli příspěvky k vytvoření filmového díla, nemohou však tito autoři, pokud se zavázali poskytnout takovéto příspěvky a není-li opačného nebo zvláštního ujednání, bránit rozmnožování, rozšiřování, veřejnému provozování a provedení, přenosu po drátě na veřejnost, vysílání rozhlasem či televizí, sdělování veřejnosti, opatřování podtitulky nebo dubbování textů filmového díla.
- c) Otázku, zda pro uplatnění předchozího pododstavce b) musí mít výše uvedený závazek formu písemné smlouvy nebo písemného aktu téže účinnosti či nikoli, upraví zákonodárství států Unie, kde má výrobce filmového díla své sídlo nebo trvalé bydliště. Zákonodárství státu Unie, kde se

uplatňuje nárok na ochranu, se však vyhrazuje možnost stanovit, že uvedený závazek musí mít formu písemné smlouvy nebo písemného aktu téže účinnosti. Státy, jejichž zákonodárství tak stanoví, uvědomí o tom písemným prohlášením generálního ředitele, který je ihned sdělí všem ostatním státům Unie.

d) ‚Opačným nebo zvláštním ujednáním‘ se rozumí každá omezující podmínka, popřípadě spojená s výše zmíněným závazkem.

(3) Nestanoví-li vnitrostátní zákonodárství jinak, nevztahuje se ustanovení odstavce 2 b) na autory scénářů, dialogů a hudebních děl vytvořených pro výrobu filmového díla, ani na jeho hlavního režiséra. Avšak ty státy, jejichž zákonodárství neobsahuje ustanovení předvídané uplatnění zmíněného odstavce 2 b) na tohoto režiséra, uvědomí o tom písemným prohlášením generálního ředitele, který je ihned sdělí všem ostatním státům Unie.“

Smlouva WIPO o právu autorském

- 4 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) přijala dne 20. prosince 1996 v Ženevě smlouvu WIPO o právu autorském. Tato smlouva byla jménem Evropského společenství schválena rozhodnutím Rady 2000/278/ES ze dne 16. března 2000 (Úř. věst. L 89, s. 6; Zvl. vyd.11/33, s. 208).
- 5 Smlouva WIPO o právu autorském v čl. 1 odst. 4 stanoví, že smluvní strany musí vyhovět článkům 1 až 21 Bernské úmluvy.

Unijní právo

Směrnice 93/83

- 6 Článek 1 odst. 5 směrnice 93/83 stanoví:

„Pro účely této směrnice se ‚hlavním režisérem filmového nebo audiovizuálního díla‘ rozumí jeho autor nebo jeden z jeho autorů [se hlavní režisér filmového nebo audiovizuálního díla pokládá za autora nebo jednoho z autorů]. Členské státy mohou stanovit, že za spoluautory lze pokládat i další osoby.“

- 7 V kapitole II této směrnice, nadepsané „Vysílání programu pomocí družice“, je Článek 2, který pod nadpisem „Vysílací práva“ stanoví:

„Členské státy stanoví, že autor má výlučné právo na to, aby souhlasil se sdělením autorského díla veřejnosti pomocí družice, pokud jsou splněna ustanovení této kapitoly.“

Směrnice 2001/29

- 8 Znění pátého, devátého až jedenáctého, dvacátého, třicátého prvního a třicátého pátého bodu odůvodnění směrnice 2001/29 je následující:

„(5) Technologický rozvoj znásobil a zpestřil možnosti tvorby, výroby a využívání. I když není třeba nových způsobů pojetí ochrany duševního vlastnictví, je třeba přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání.

[...]

- (9) Jakákoliv harmonizace autorského práva a práv s ním souvisejících musí vycházet z vysoké úrovně ochrany, jelikož taková práva jsou pro duševní výtvořky zásadní. Jejich ochrana napomáhá zajistit udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, spotřebitelů, kultury, průmyslu a široké veřejnosti. Duševní vlastnictví bylo proto uznáno za nedílnou součást vlastnictví.
- (10) Mají-li autoři nebo výkonní umělci pokračovat ve své tvůrčí a umělecké činnosti, musí dostat za užití svého díla přiměřenou odměnu, stejně jako výrobci, mají-li tuto činnost financovat. Investice vyžadované na produkci výrobků, jako jsou zvukové záznamy, filmy nebo multimediální výrobky, a služeb, jako jsou služby na požádání, jsou značné. Odpovídající právní ochrana duševního vlastnictví je nezbytná pro zajištění dostupnosti takové odměny a pro možnost uspokojivé návratnosti takové investice.
- (11) Nekompromisní a účinný systém ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících je jedním z hlavních způsobů zajištění toho, že evropská kulturní tvořivost a produkce získají nezbytné zdroje, a zajištění ochrany nezávislosti a důstojnosti tvůrců a výkonných umělců.

[...]

- (20) Tato směrnice je založena na zásadách a pravidlech již stanovených ve směrnicích platných v současné době v této oblasti, zejména ve směrnic[i] Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst., L 122, s. 42; Zvl. vyd.17/01, s. 114), ve znění směrnice 93/98, směrnice 92/100, ve znění směrnice 93/98, směrnice 93/98, a směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází (Úř. věst. L 77, s. 20; Zvl. vyd.13/15, s. 459)], přičemž tato směrnice uvedené zásady a pravidla rozvíjí a dává je do souvislosti s informační společností. Není-li v této směrnici stanoveno jinak, neměla by být touto směrnicí dotčena ustanovení výše uvedených směrnic.

[...]

- (31) Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů.

[...]

- (35) V určitých případech výjimek nebo omezení by nositelé práv měli získat spravedlivou odměnu [náhradu] jako přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany. Při určování způsobu, podrobností a možné výše odměny [spravedlivé náhrady] je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu. Při hodnocení těchto okolností by cenným kritériem byla možná újma nositelům práva vyplývající z dotyčného úkonu. [...]"

9 Článek 1 odst. 2 směrnice 2001/29 stanoví:

„S výjimkou případů uvedených v článku 11 nejsou touto směrnicí dotčeny a nijak ovlivněny stávající předpisy Společenství, týkající se:

[...]

- b) práva na pronájem, práva na půjčování a určitých práv v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem;
- c) autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání programů a kabelovém přenosu;
- d) doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících;

[...]"

10 Článek 2 této směrnice, nadepsaný „Právo na rozmnožování“, stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

- a) pro autory v případě jejich děl;
- b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;
- c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;
- d) pro výrobce [producenty] prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů;
- e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

11 Článek 3 uvedené směrnice, nadepsaný „Právo na sdělování děl veřejnosti a právo na zpřístupnění jiných předmětů ochrany veřejnosti“, stanoví:

„1. Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.

2. Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat zpřístupnění veřejnosti po drátě nebo bezdrátově takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto předmětům ochrany přístup z místa a v době, který si zvolí:

- a) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;
- b) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;
- c) pro výrobce [producenty] prvotních záznamů filmů v případě originálu a rozmnoženin jejich filmů;
- d) pro vysílací organizace v případě záznamů jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.

3. Práva uvedená v odstavcích 1 a 2 se nevyčerpají žádným sdělením veřejnosti nebo zpřístupněním veřejnosti podle tohoto článku.“

12 Článek 5 odst. 2 písm. b) a odst. 5 této směrnice pod nadpisem „Výjimky a omezení“ stanoví:

„2. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

[...]

- b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu [náhradu], která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

[...]

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

Směrnice 2006/115/ES

13 Směrnice 92/100 byla zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 376, s. 28). Posledně uvedená směrnice kodifikuje a přebírá v obdobném znění ustanovení směrnice 92/100. S ohledem na dobu rozhodnou z hlediska skutkových okolností sporu v původním řízení (březen 2008) se *ratione temporis* použije směrnice 2006/115, takže Soudní dvůr přezkoumá otázky položené předkládajícím soudem z hlediska této směrnice.

14 Pátý a dvanáctý bod odůvodnění směrnice 2006/115 zní:

„(5) Pokračování v tvůrčí a umělecké práci autorů a výkonných umělců vyžaduje, aby tyto osoby pobíraly odpovídající příjmy[,] a investice jsou zejména v případě výroby zvukových záznamů a filmů obzvláště vysoké a riskantní. Pouze náležitá právní ochrana nositelů těchto práv může být účinnou zárukou možnosti získat uvedený příjem a návratnosti zmíněné investice.

[...]

(12) Je nezbytné zavést režim, který by zajišťoval autorům a výkonným umělcům spravedlivou odměnu, které se nelze vzdát, a zároveň by zachovával pro tyto osoby možnost svěřit výkon tohoto jejich práva organizacím pro kolektivní správu práv, které je zastupují.“

15 Článek 2 odst. 2 této směrnice stanoví:

„Hlavní režisér kinematografického nebo audiovizuálního díla se považuje za autora anebo za jednoho z autorů. Členské státy mohou stanovit, že za spoluautory mohou být považovány i jiné osoby.“

16 Podle článku 3 uvedené směrnice, nadepsaného „Nositelé a předmět práva na pronájem a půjčování“, platí následující:

„1. Výlučné právo udělit svolení k pronájmu a půjčování anebo pronájem a půjčování zakázat náleží:

- a) autorovi, pokud jde o originál a rozmnoženiny jeho díla;
- b) výkonnému umělci, pokud jde o záznamy jeho výkonu;
- c) výrobci zvukového záznamu, pokud jde o jeho zvukové záznamy;
- d) výrobci [producentovi] prvotního záznamu filmu, pokud jde o originál a rozmnoženiny jeho filmu.

[...]

4. Aniž je dotčen odstavec 6, pokud jsou mezi výkonnými umělci a výrobcem [producentem] uzavřeny individuální či kolektivní smlouvy o výrobě filmu, má se za to, že pokud není ve smlouvě stanoveno jinak, převedl výkonný umělec, na něhož se tato smlouva vztahuje, s výhradou článku 5, své právo na pronájem.

5. Členské státy mohou stanovit podobnou právní domněnku, jaká je uvedena v odstavci 4, i pro autory.

[...]“

- 17 Článek 5 odst. 1 a 2 téže směrnice stanoví pod nadpisem „Nezadatelné právo na spravedlivou odměnu“ následující:

„1. Pokud autor nebo výkonný umělec převedl nebo postoupil své právo na pronájem zvukového záznamu nebo původního filmu nebo jeho rozmnoženiny na výrobce [producenta] zvukového záznamu nebo filmu, zachovává si takový autor nebo výkonný umělec právo na spravedlivou odměnu za pronájem.

2. Práva na spravedlivou odměnu za pronájem se autoři či výkonní umělci nemohou vzdát.“

Směrnice 2006/116/ES

- 18 Směrnice 93/98 byla zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 372, s. 12). Posledně uvedená směrnice kodifikuje a přebírá v obdobném znění ustanovení směrnice 93/98. S ohledem na dobu rozhodnou z hlediska skutkových okolností sporu v původním řízení (březen 2008) se *ratione temporis* použije směrnice 2006/116, takže Soudní dvůr přezkoumá otázky položené předkládajícím soudem z hlediska této směrnice.

- 19 Pátý bod odůvodnění směrnice 2006/116 zní:

„Ustanoveními této směrnice by nemělo být dotčeno použití čl. 14 bis odst. 2 písm. b), c) a d) a odst. 3 Bernské úmluvy členskými státy.“

- 20 Článek 2 této směrnice stanoví pod nadpisem „Kinematografická a audiovizuální díla“ následující:

„1. Hlavní režisér kinematografického nebo audiovizuálního díla se považuje za jeho autora nebo jednoho z autorů. Členské státy mohou označit i jiné spoluautory.

2. Doba ochrany kinematografických nebo audiovizuálních děl končí 70 let po smrti poslední z těchto žijících osob, bez ohledu na skutečnost, zda jsou tyto osoby označeny za spoluautory: hlavního režiséra, autora scénáře, autora dialogu a skladatele hudby, která byla zvlášť vytvořena pro užití v kinematografickém nebo audiovizuálním díle.“

Vnitrostátní právo

- 21 Zákon o právu autorském (Urheberrechtsgesetz, BGBl. 111/1936), ve znění spolkového zákona uveřejněného v *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich* I, 58/2010 (dále jen „UrhG“), v § 38 odst. 1 stanoví:

„Práva na užívání filmových děl vyrobených v rámci obchodní činnosti náleží [...] vlastníkovému podniku (filmovému producentovi). Zákonné nároky autora na odměnu náleží z poloviny filmovému producentovi a z poloviny autorovi, pokud je možno se těchto nároků vzdát a filmový producent se s autorem nedohodli jinak. [...]“

- 22 Ustanovení § 42b odst. 1 UrhG zní:

„Lze-li z povahy díla vysílaného rozhlasem či televizí, díla zpřístupněného veřejnosti nebo díla zachyceného na zvukovém či obrazovém záznamu vyrobeném k obchodním účelům očekávat, že v souladu s § 42 odst. 2 až 7 bude rozmnoženo zachycením na zvukový či obrazový záznam pro vlastní či osobní potřebu, má autor nárok na spravedlivou odměnu (odměnu za rozmnoženiny vytvořené na nenahraných nosičích záznamu), je-li nosič uváděn na celostátní trh k obchodním účelům a za úplat; za nosiče záznamu se považují nenahrané nosiče obrazu či zvuku vhodné k pořízení takových rozmnoženin anebo jiné nosiče obrazu či zvuku určené pro tyto účely.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 23 Martin Luksan, žalobce v původním řízení, je autorem scénáře a hlavním režisérem dokumentárního filmu s názvem „Fotos von der Front“ (Fotky z fronty), který se věnuje německé válečné fotografii ve druhé světové válce. Nesporné je, že tento dokumentární film, ve kterém je kriticky znázorněna rozpolcenost válečné fotografie, představuje kinematografické dílo, jež je z toho titulu chráněné jako původní dílo.
- 24 Petrus van der Let, žalovaný v původním řízení, je producentem kinematografických a jiných audiovizuálních děl v rámci své obchodní činnosti.
- 25 V březnu 2008 uzavřeli účastníci řízení „režisérskou a autorskou smlouvu“ (smlouvu o audiovizuální produkci), podle které je M. Luksan autorem scénáře a hlavním režisérem dotčeného filmu a P. van der Let je producentem tohoto filmu a tento film užívá. Podle této smlouvy převedl M. Luksan na P. van der Leta všechna svá autorská práva k tomuto filmu a práva s nimi související. Tento převod však výslovně vyloučil některé způsoby užívání, a sice zpřístupnění díla veřejnosti prostřednictvím digitálních sítí a jeho vysílání prostřednictvím „closed-circuit television“ a „pay TV“, tedy (kódovaného) vysílání pro uzavřené okruhy uživatelů, vázaného na uhrazení zvláštního poplatku.
- 26 Smlouva neobsahovala žádné výslovné ustanovení týkající se zákonných nároků na odměnu, jako například odměny za rozmnoženiny vytvořené na nenahraných nosičích záznamu podle § 42b UrhG („Leerkassettenvergütung“, doslova „odměny za nenahrané kazety“).
- 27 Ke sporu v původním řízení došlo v důsledku skutečnosti, že producent P. van der Let zpřístupnil dotčený film na internetu a příslušná práva převedl na Movieeurope.com. Film tak bylo možné stáhnout z uvedeného portálu ve formě „video on demand“. I upoutávku k tomuto filmu zpřístupnil producent na internetu na portálu You Tube a práva „pay TV“ převedl na Scandinavia TV.
- 28 Za těchto okolností podal režisér M. Luksan k předkládajícímu soudu žalobu proti producentovi P. van der Letovi. Tvrdí, že vzhledem ke způsobům využití, které mu smlouva vyhrazuje (právo na vysílání pro uzavřené okruhy uživatelů formou „video on demand“ a „pay TV“), představuje způsob, jakým producent využil film dotčený ve věci v původním řízení, porušení uvedené smlouvy a jeho autorských práv.
- 29 Petrus van der Let vůči uvedeným argumentům namítá, že na základě právní úpravy *cessio legis* („přechod práv ze zákona“) v § 38 odst. 1 věty první UrhG mu coby filmovému producentovi náleží veškerá vylučná práva na užívání předmětného filmu a že ujednání odchylující se od této normy či výhrady s tímž účinkem jsou neplatná.
- 30 Petrus van der Let dále uvádí, že zákonné nároky na odměnu stanovené v UrhG, zejména na „odměnu za rozmnoženiny vytvořené na nenahraných nosičích záznamu“, sdílejí osud práv na užití díla. V důsledku skutečnosti, že mu smlouva přiznává veškerá práva na užití filmu, náleží mu i veškeré zákonné nároky na odměnu. Petrus van der Let tvrdí, že coby producent má nárok nejen na polovinu zákonných nároků na odměnu podle § 38 odst. 1 věty druhé UrhG, ale i na jejich druhou polovinu, která podle téhož ustanovení náleží v zásadě autorovi filmu (M. Luksanovi coby režisérovi). Od tohoto zákonného ustanovení se totiž lze smluvně odchýlit.
- 31 Martin Luksan s tímto tvrzením nesouhlasí a navrhuje, aby předkládající soud konstatoval, že polovina zákonných nároků na odměnu náleží jemu.
- 32 Z informací uvedených v předkládacím rozhodnutí plyne, že podle rakouské doktríny i judikatury stanoví § 38 odst. 1 věta první UrhG spíše originární a přímé přiznání práv na užití díla výlučně filmovému producentovi než *cessio legis* či domněnku přenesení těchto práv. Na základě tohoto výkladu § 38 odst. 1 UrhG by ujednání odchylující se od této zásady přímého a originárního přiznání práv měla být neplatná.

- 33 U zákonných nároků na odměnu, zejména „odměn[y] za rozmnoženiny vytvořené na nenahraných nosičích záznamu“, stanoví § 38 odst. 1 věta druhá UrhG, že tyto nároky náležejí z poloviny producentovi a z poloviny autorovi filmu, přičemž výslovně se připouští ujednání odchylné od této zásady, a to i v souvislosti s polovinou náležející autorovi filmu.
- 34 Za těchto podmínek je předkládající soud podle všeho toho názoru, že ustanovení § 38 odst. 1 věty první a druhé UrhG jsou s ohledem na jejich současný výklad rakouskou judikaturou a naukou v rozporu s unijním právem. Podle tohoto soudu by totiž na základě výkladu, který by byl s unijním právem v souladu, bylo třeba mít za to, že § 38 odst. 1 věta první UrhG zavádí vyvratitelnou domněnku převodu. Kromě toho má hlavnímu režisérovi náležet nárok na spravedlivou odměnu, kterého se nelze vzdát. U zákonných nároků na odměnu se předkládající soud domnívá, že i když § 38 odst. 1 věta druhá UrhG přiznává autorovi filmu polovinu těchto nároků, což považuje za spravedlivé, nemělo by být dovoleno se od tohoto pravidla rozdělení odchýlit.
- 35 Předkládající soud chce být schopen určit, zda je třeba příslušná ustanovení UrhG, která přiznávají některá práva producentovi bez ohledu na smluvní ujednání, uplatňovat v souladu s dosavadním výkladem rakouských soudů, nebo zda je třeba je vykládat opačně a v souladu s unijním právem.
- 36 Za těchto podmínek se Handelsgericht Wien rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Mají být ustanovení práva Evropské unie upravující autorské právo a práva s ním související, zejména čl. 2 odst. 2, 5 a 6 směrnice 92/100, čl. 1 odst. 5 směrnice 93/83 a čl. 2 odst. 1 směrnice 93/98 ve spojení s článkem 4 směrnice 92/100, článkem 2 směrnice 93/83 a Články 2 a 3, jakož i čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, vykládána v tom smyslu, že práva na užití díla spočívající v rozmnožování, družicovém vysílání a ostatních formách sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění, náležejí v každém případě ze zákona přímo (originárně) hlavnímu režisérovi kinematografického nebo audiovizuálního díla nebo dalším, zákonodárcem členských států určeným autorům filmu, a nikoli přímo (originárně) a výlučně filmovému producentovi; jsou ustanovení vnitrostátního práva členských států, která přiznávají práva na užití díla ze zákona, přímo (originárně) a výlučně filmovému producentovi, v rozporu s unijním právem?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

- a) Zůstává podle unijního práva členským státům i u jiných práv, než je právo na pronájem a půjčování, vyhrazeno, aby ohledně práv na užití díla ve smyslu [první otázky] náležejících hlavnímu režisérovi kinematografického nebo audiovizuálního díla nebo dalším, zákonodárcem členských států určeným autorům filmu stanovily zákonnou domněnku převodu těchto práv na filmového producenta a je nutno – v případě kladné odpovědi – dodržet podmínky stanovené v čl. 2 odst. 5 a 6 směrnice 92/100 ve spojení s článkem 4 této směrnice?
- b) Vztahuje se originární vlastnické právo hlavního režiséra kinematografického nebo audiovizuálního díla nebo dalších, zákonodárcem členských států určených autorů filmu také na nároky na přiměřenou odměnu přiznané zákonodárcem členského státu, jako je „odměn[a] za rozmnoženiny vytvořené na nenahraných nosičích záznamu“ stanovená v § 42b UrhG, a případně na nároky na spravedlivou náhradu ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29?

3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku *sub b)*:

Zůstane podle práva Evropské unie členským státům vyhrazeno, aby ohledně nároků na odměnu ve smyslu [druhé otázky *sub b)*] náležejících hlavnímu režisérovi kinematografického nebo audiovizuálního díla nebo dalším, zákonodárcem členských států určeným autorům filmu

stanovily zákonnou domněnku převodu těchto práv na filmového producenta, a je nutno – v případě kladné odpovědi – dodržet podmínky obsažené v čl. 2 odst. 5 a 6 směrnice 92/100 ve spojení s článkem 4 této směrnice?

4) V případě kladné odpovědi na třetí otázku:

Je zákonná úprava členského státu, podle které je hlavnímu režisérovi kinematografického nebo audiovizuálního díla nebo dalším, zákonodárcem členských států určeným autorům filmu přiznán sice nárok na polovinu zákonných nároků na odměnu, avšak od tohoto nároku se lze odchýlit, takže je možné se ho vzdát, v souladu s výše uvedenými ustanoveními práva Evropské unie, která se vztahují na oblast autorského práva a práv s ním souvisejících?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 37 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je to, zda je třeba ustanovení článků 1 a 2 směrnice 93/83 a ustanovení článků 2 a 3 směrnice 2001/29 ve spojení s Články 2 a 3 směrnice 2006/115 a s článkem 2 směrnice 2006/116 vykládat v tom smyslu, že taková práva na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), náležejí ze zákona, přímo a originárně, hlavnímu režisérovi coby autorovi uvedeného díla. Předkládající soud se táže, zda v důsledku toho brání výše uvedená ustanovení vnitrostátní úpravě, která přiznává dotčená práva ze zákona a výlučně producentovi uvedeného díla.
- 38 Úvodem je třeba připomenout, že na jednotlivá práva na užití kinematografického nebo audiovizuálního díla se vztahovalo několik směrnic. Kapitola II směrnice 93/83 upravuje právo na vysílání pomocí družice. Dále je právo na rozmnožování upraveno článkem 2 a právo na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění článkem 3 směrnice 2001/29. Konečně právo na pronájem a půjčování je upraveno v člancích 2 a 3 směrnice 2006/115.
- 39 Článek 1 odst. 5 směrnice 93/83 stanoví, že hlavní režisér filmového nebo audiovizuálního díla se pokládá za autora nebo jednoho z autorů.
- 40 Rovněž čl. 2 odst. 2 směrnice 2006/115 stanoví, že hlavní režisér kinematografického díla je považován za autora anebo za jednoho z autorů.
- 41 U směrnice 2001/29 je naproti tomu nutno konstatovat, že k postavení hlavního režiséra kinematografického díla se výslovně nevyjadřuje.
- 42 Za těchto podmínek je třeba zaprvé určit, v jaké situaci se nachází hlavní režisér kinematografického díla z hlediska práv na užití díla upravených směrnicí 2001/29.
- 43 Z dvacátého bodu odůvodnění směrnice 2001/29 v této souvislosti plyne, že tato směrnice je založena na zásadách a pravidlech již stanovených ve směrnicích platných v současné době v této oblasti, mimo jiné ve směrnici 92/100 o právu na pronájem a půjčování (nyní směrnice 2006/115) a ve směrnici 93/98 o harmonizaci doby ochrany autorského práva (nyní směrnice 2006/116). Směrnice 2001/29 má tyto zásady a pravidla rozvíjet a dávat je do souvislosti s informační společností. Není-li proto v směrnici směrnice 2001/29 stanoveno jinak, neměla by být jejími ustanoveními dotčena ustanovení ani jedné z výše uvedených směrnic (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 4. října 2011, Football Association Premier League a další, C-403/08 a C-429/08, Sb. rozh. s. I-9083, body 187 a 188).

- 44 Článek 2 odst. 1 směrnice 2006/116 přitom pod nadpisem „Kinematografická a audiovizuální díla“ stanoví obecné pravidlo, na jehož základě se hlavní režisér kinematografického díla považuje za jeho autora nebo jednoho z autorů, přičemž členské státy mohou označit i jiné spoluautory.
- 45 Toto ustanovení je proto třeba vykládat tak, že na rozdíl od jiných autorů kinematografického díla má hlavní režisér takového díla v každém případě a bez ohledu na řešení podle vnitrostátního práva postavení autora podle směrnice 2006/116.
- 46 Článek 2 odst. 2 směrnice 2006/116 dále stanoví dobu ochrany kinematografického nebo audiovizuálního díla. Toto ustanovení vede nevyhnutelně k závěru, že takové dílo, zejména práva jeho autora či spoluautorů, a konkrétně práva hlavního režiséra, musí požívat účinné právní ochrany.
- 47 Vzhledem k tomu, že směrnice 2001/29 nestanoví jinak a že při uplatňování jejích ustanovení nesmějí být dotčena ustanovení směrnice 2006/116 ani směrnice 2006/115, zejména jejího článku 2 odst. 2, musí být Články 2 a 3 směrnice 2001/29 vykládány způsobem, který zaručí autorská práva hlavního režiséra kinematografického díla uvedená v těchto člácích.
- 48 Z výše uvedeného vyplývá, že v souvislosti s veškerými dotčenými právy na užití díla, včetně práv upravených směrnicí 2001/29, se hlavní režisér kinematografického díla považuje za jeho autora nebo za jednoho z autorů.
- 49 Zadruhé je třeba zjistit, zda taková práva na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), náležejí ze zákona, přímo a originárně, hlavnímu režisérovi coby autorovi uvedeného díla, nebo zda případně mohou tato práva náležet přímo, originárně a výlučně producentovi uvedeného díla.
- 50 Pokud jde o právo na vysílání pomocí družice, Článek 2 směrnice 93/83 stanoví výlučné právo na udělení souhlasu se sdělením autorského díla veřejnosti pomocí družice jen a pouze pro autora.
- 51 Pokud jde o právo na rozmnožování, Článek 2 směrnice 2001/29 označuje za majitele tohoto práva autory v případě jejich děl a producenty prvotních záznamů filmů v případě originálu a rozmnoženin jejich filmů.
- 52 I u práva na sdělování děl veřejnosti formou jejich veřejného zpřístupnění přiznává Článek 3 směrnice 2001/29 toto právo autorům v případě jejich děl a producentům prvotních záznamů filmů v případě originálu a rozmnoženin jejich filmů.
- 53 Ustanovení citovaná ve třech předchozích bodech tudíž originárně přiznávají hlavnímu režisérovi coby autorovi práva na užití kinematografického díla dotčená ve věci v původním řízení.
- 54 Rakouská vláda však ve svém vyjádření předloženém Soudnímu dvoru poukazuje na to, že bez ohledu na uvedená ustanovení sekundárního práva jí ustanovení odst. 2 písm. b) ve spojení s odstavcem 3 článku 14 bis Bernské úmluvy, týkajícího se kinematografických děl, umožňují přiznat táž práva i pouze producentovi díla.
- 55 Z těchto ustanovení v jejich vzájemném spojení totiž vyplývá, že vnitrostátní právní úprava se může od nich odchýlit a upřít hlavnímu režisérovi některá práva na užití kinematografického díla, mimo jiné například právo na rozmnožování a právo na sdělování díla veřejnosti.
- 56 K tomu je třeba nejprve připomenout, že všechny členské státy Unie přistoupily k Bernské úmluvě: některé z nich již před 1. lednem 1958, ostatní před svým přistoupením k Unii.

- 57 K článku 14 bis Bernské úmluvy, který se týká kinematografických děl, je třeba poznamenat, že k jeho vložení došlo v návaznosti na změny úmluvy přijaté v Bruselu v roce 1948 a v Stockholmu v roce 1967.
- 58 Bernská úmluva tak má vlastnosti mezinárodní úmluvy ve smyslu článku 351 SFEU, podle kterého mimo jiné platí, že práva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených před 1. lednem 1958 – nebo pro přistupující státy přede dnem jejich přistoupení – mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jedním nebo několika třetími státy na straně druhé nejsou Smlouvami dotčeny.
- 59 Dále je třeba poukázat na to, že Unie sice není smluvní stranou Bernské úmluvy, nicméně má na základě čl. 1 odst. 4 smlouvy WIPO o právu autorském, jíž je stranou, jež je součástí jejího právního řádu a o jejíž provedení usiluje směrnice 2001/29, povinnost vyhovět článkům 1 až 21 Bernské úmluvy (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Football Association Premier League a další, bod 189 a citovaná judikatura). Unie tudíž musí vyhovět mimo jiné článku 14 bis Bernské úmluvy.
- 60 Za těchto podmínek vyvstává otázka, zda je třeba ustanovení směrnic 93/83 a 2001/29 citovaná v bodech 50 až 52 tohoto rozsudku vykládat v souvislosti s čl. 1 odst. 4 smlouvy WIPO o právu autorském v tom smyslu, že členský stát může ve svém vnitrostátním právu na základě článku 14 bis Bernské úmluvy a s odkazem na možnost, kterou mu dává tento Článek úmluvy, odeprít hlavnímu režisérovi práva na užití kinematografického díla dotčená ve věci v původním řízení.
- 61 V tomto ohledu je nejprve třeba připomenout, že účelem čl. 351 prvního pododstavce SFEU je v souladu se zásadami mezinárodního práva upřesnit, že se uplatňování Smlouvy nedotýká závazku dotčeného členského státu dodržovat práva třetích států vyplývající z dřívější smlouvy a plnit své odpovídající povinnosti (viz rozsudky ze dne 28. března 1995, Evans Medical a Macfarlan Smith, C-324/93, Recueil, s. I-563, bod 27, a ze dne 14. ledna 1997, Centro-Com, C-124/95, Recueil, s. I-81, bod 56).
- 62 Pokud však taková úmluva umožňuje, nikoli ukládá členskému státu přijetí určitého opatření, které se jeví být v rozporu s unijním právem, musí se členský stát přijetí takového opatření zdržet (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Evans Medical a Macfarlan Smith, bod 32, a Centro-Com, bod 60).
- 63 Tuto judikaturu je třeba obdobně použít i na případy, kdy se legislativní opatření přijaté členským státem v souladu s možností, kterou měl podle dřívější mezinárodní úmluvy, dostane v důsledku vývoje unijního práva do rozporu s unijním právem. Za takových okolností se členský stát nemůže dovolávat této úmluvy, aby se zprostil povinností, které mu později vplynuly z unijního práva.
- 64 Unijní zákonodárce přitom tím, že stanovil, že hlavní režisér kinematografického díla se považuje za jeho autora nebo jednoho z autorů, vykonal pravomoci Unie v oblasti duševního vlastnictví. Za těchto podmínek již členské státy nemají pravomoc přijímat předpisy, které zpochybňují unijní právní úpravu. Nemohou se proto již dovolávat možnosti přiznané článkem 14 bis Bernské úmluvy.
- 65 Dále je třeba konstatovat, že takové legislativní opatření, jako je opatření popsané v bodě 60 tohoto rozsudku, je neslučitelné s cílem sledovaným směrnicí 2001/29.
- 66 Z devátého bodu odůvodnění směrnice 2001/29, která upravuje zejména právo na rozmnožování a právo na sdělování veřejnosti, totiž plyne, že úmyslem unijního zákonodárce, podle kterého je ochrana autorského práva pro duševní výtvořiny zásadní, bylo zaručit autorům vysokou úroveň ochrany. Duševní vlastnictví bylo proto uznáno za nedílnou součást vlastnictví.
- 67 Vzhledem k tomu, že hlavnímu režisérovi kinematografického díla bylo přiznáno postavení autora, by proto uznání možnosti odeprít tomuto tvůrci dotčená práva na užití díla bylo neslučitelné s cílem sledovaným směrnicí 2001/29.

- 68 Konečně je třeba připomenout, že podle čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie má každý právo vlastnit zákonně nabytý majetek, užívat jej, nakládat s ním a odkazovat jej. Nikdo nesmí být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon, a při poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě. Užívání majetku může být upraveno zákonem v míře nezbytné z hlediska obecného zájmu. Odstavec 2 téhož článku stanoví, že duševní vlastnictví je chráněno.
- 69 S ohledem na konstatování učiněné v bodě 53 tohoto rozsudku je třeba hlavního režiséra kinematografického díla považovat za osobu, která na základě unijního práva legálně nabyla právo užívat duševního vlastnictví tohoto díla.
- 70 Pokud by mu vnitrostátní právní úprava odepírala dotčená práva na užití díla, znamenalo by to za těchto podmínek totéž co zbavit jej legálně nabytého práva duševního vlastnictví.
- 71 Z výše uvedeného vyplývá, že ustanovení směrnic 93/83 a 2001/29 uvedená v bodech 50 až 52 tohoto rozsudku nelze v souvislosti s čl. 1 odst. 4 smlouvy WIPO o právu autorském vykládat v tom smyslu, že by členský stát mohl ve svém vnitrostátním právu na základě článku 14 bis Bernské úmluvy a s odkazem na možnost, kterou mu dává tento Článek úmluvy, odeprít hlavnímu režisérovi práva na užití kinematografického díla dotčená ve věci v původním řízení, jelikož by takový výklad předně nedbal pravomocí Unie v této oblasti, dále by byl neslučitelný s cílem sledovaným směrnicí 2001/29 a konečně by byl v rozporu s požadavky plynoucími z čl. 17 odst. 2 výše citované Listiny, který zaručuje ochranu duševního vlastnictví.
- 72 S ohledem na výše uvedené závěry je třeba na první otázku odpovědět, že ustanovení článků 1 a 2 směrnice 93/83 a ustanovení článků 2 a 3 směrnice 2001/29 ve spojení s Články 2 a 3 směrnice 2006/115 a s článkem 2 směrnice 2006/116 je nutno vykládat v tom smyslu, že taková práva na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na rozmnožování, právo na vysílání pomocí družice a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), náležejí ze zákona, přímo a originálně, hlavnímu režisérovi. V důsledku toho je nutno tato ustanovení vykládat tak, že brání takové vnitrostátní úpravě, která dotčená práva na užití díla přiznává ze zákona a výlučně producentovi předmětného díla.

K druhé otázce sub a)

- 73 Úvodem je třeba připomenout, že unijní zákonodárce zavedl v čl. 2 odst. 5 směrnice 92/100 domněnku převodu práva na pronájem na producenta kinematografického díla.
- 74 Článek 3 odst. 4 směrnice 2006/115, který přebírá znění čl. 2 odst. 5 směrnice 92/100, nyní stanoví, že pokud jsou mezi výkonnými umělci a producentem uzavřeny individuální či kolektivní smlouvy o výrobě filmu, má se za to, že pokud není ve smlouvě stanoveno jinak, převedl výkonný umělec, na něhož se tato smlouva vztahuje, své právo na pronájem na producenta.
- 75 Článek 3 odst. 5 směrnice 2006/115, který přebírá znění čl. 2 odst. 6 směrnice 92/100, dále opravňuje členské státy k tomu, aby podobnou právní domněnku stanovily i pro autory.
- 76 S ohledem na to, co bylo výše předesláno, je třeba otázku předkládajícího soudu pojímat tak, že její podstatou je dotaz, zda lze unijní právo vykládat tak, že členským státům ponechává možnost stanovit takovou domněnku převodu i u takových práv na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), a pokud ano, za jakých podmínek.

- 77 Pokud jde o účel, ze kterého vycházejí ustanovení směrnice 2006/115 citovaná v předběžné otázce, je třeba poukázat na pátý bod odůvodnění této směrnice, v němž se uvádí, že pokračování v tvůrčí a umělecké práci autorů a výkonných umělců vyžaduje, aby tyto osoby pobíraly odpovídající příjmy, a že investice jsou zejména v případě výroby zvukových záznamů a filmů obzvláště vysoké a riskantní. Pouze náležitá právní ochrana nositelů dotčených práv může být účinnou zárukou možnosti získat uvedený příjem a návratnosti zmíněné investice.
- 78 Z uvedeného pátého bodu odůvodnění směrnice 2006/115 vyplývá nezbytnost nalézt rovnováhu mezi respektováním práv a zájmů jednotlivých fyzických osob, které se podílely na duševní tvorbě filmu, tedy autora a spoluautorů kinematografického díla, na straně jedné a respektováním práv a zájmů filmového producenta, který podnikl kroky k realizaci kinematografického díla, převzal za ni odpovědnost a podstoupil rizika spojená s takovou investicí, na straně druhé.
- 79 Za těchto okolností lze konstatovat, že v rámci směrnice 2006/115 byla úprava domněnky převodu práva na pronájem na filmového producenta koncipována tak, aby odpovídala jednomu z účelů uvedených v pátém bodě odůvodnění citované směrnice, a sice účelu umožnit producentovi návratnost investice, kterou vynaložil na realizaci kinematografického díla.
- 80 Úprava domněnky převodu měla na druhou stranu odpovídat i zájmům hlavního režiséra kinematografického díla. V této souvislosti je třeba konstatovat, že žádným způsobem nezpochybňuje pravidlo, podle kterého má autor ze zákona, přímo a originárně, právo na pronájem a půjčování svého díla. Unijní zákonodárce měl totiž výslovným vyhrazením možnosti „stanovit ve smlouvě jinak“ v úmyslu umožnit hlavnímu režisérovi dosáhnout smluvně jiného řešení.
- 81 Taková úprava domněnky je tudíž v souladu s požadavkem na rovnováhu, zmíněným v bodě 78 tohoto rozsudku, koncipována tak, aby filmovému producentovi zaručila nabytí práva na pronájem kinematografického díla, a zároveň hlavnímu režisérovi umožňuje volné nakládání s právy, která mu copy autorovi náležejí, aby zajistila ochranu jeho zájmů.
- 82 Zaručení uspokojivé návratnosti kinematografické investice je ovšem cíl, který je přítomný i v dalších relevantních směrnících v této oblasti, takže přesahuje rámec pouhé ochrany práva na pronájem a půjčování upraveného směrnici 2006/115.
- 83 Desátý bod odůvodnění směrnice 2001/29 v tomto ohledu potvrzuje, že investice vyžadované na produkci takových výrobků, jako jsou filmy nebo multimediální výrobky, jsou značné. Odpovídající právní ochrana duševního vlastnictví je tudíž nezbytná pro možnost uspokojivé návratnosti takové investice (v tomto smyslu viz také rozsudek ze dne 13. července 2006, Komise v. Portugalsko, C-61/05, Sb. rozh. s. I-6779, bod 27).
- 84 Je přitom třeba poukázat i na to, že unijní zákonodárce v pátém bodě odůvodnění směrnice 2001/29 výslovně uvedl, že ačkoli je třeba přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání, nevyžaduje ochrana duševního vlastnictví žádné nové způsoby jejího pojetí.
- 85 Vzhledem k tomu, že se jednak má za to, že unijní zákonodárce v roce 2001 při přijímání směrnice 2001/29 zachoval jednotlivé způsoby pojetí a instituty ochrany duševního vlastnictví zavedené v rámci předchozích směrnic, a jednak že v projednávaném případě nestanovil tento zákonodárce jinak, je za těchto podmínek třeba dospět k závěru, že jeho úmyslem nebylo vyloučit použití takového institutu, jako je právní domněnka převodu, v případě práv na užití díla upravených uvedenou směrnicí.
- 86 Z výše uvedeného vyplývá, že takovou úpravu domněnky převodu, jako je úprava stanovená v souvislosti s právem na pronájem a půjčování původně v čl. 2 odst. 5 a 6 směrnice 92/100 a poté v zásadě převzatá do čl. 3 odst. 4 a 5 směrnice 2006/115, musí být možné použít i na taková práva na

užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění).

- 87 S ohledem na výše uvedené závěry je třeba na druhou položenou otázku *sub a)* odpovědět, že unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že členským státům ponechává možnost stanovit domněnku převodu na producenta kinematografického díla i u takových práv na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), není-li taková domněnka nevyvratitelná, a nevylučuje-li tedy možnost hlavního režiséra uvedeného díla stanovit ve smlouvě jinak.

K druhé otázce sub b)

- 88 Podstatou této otázky předkládajícího soudu je to, zda nárok na spravedlivou odměnu, například na spravedlivou náhradu z titulu takzvané „výjimky pro rozmnožování k soukromému užití“, stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, náleží ze zákona, přímo a originárně, hlavnímu režisérovi coby autorovi či spoluautorovi kinematografického díla.
- 89 Je třeba předeslat, že vzhledem k tomu, že položená otázka odkazuje jen na spravedlivou náhradu z titulu výjimky pro rozmnožování k soukromému užití, stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, bude se odpověď týkat jen práva na rozmnožování a souvisejícího nároku na spravedlivou náhradu.
- 90 Předně je třeba připomenout, že podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 stanoví členské státy autorům v zásadě výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování svých děl, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech.
- 91 Článek 2 písm. d) téže směrnice přiznává totožné právo producentům prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám jejich filmů.
- 92 Z toho plyne, že hlavního režiséra coby autora kinematografického díla i producenta coby osobu odpovědnou za investice nezbytné k výrobě uvedeného díla je třeba ze zákona považovat za nositele práva na rozmnožování.
- 93 Podle čl. 5 odst. 2 písm. b) téže směrnice mohou dále členské státy stanovit výjimku z výlučného práva nositelů práva na rozmnožování u rozmnoženin vytvořených na jakémkoliv nosiči fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční (výjimka pro rozmnožování k soukromému užití), ovšem za podmínky, že nositelům dotčených práv bude zaručeno vyplacení spravedlivé náhrady.
- 94 Hlavního režiséra kinematografického díla je tudíž třeba coby jednoho z takových nositelů považovat za osobu, která má ze zákona, přímo a originárně, nárok na spravedlivou náhradu z titulu výjimky pro rozmnožování k soukromému užití.
- 95 S ohledem na výše uvedené závěry je třeba na druhou položenou otázku *sub b)* odpovědět, že unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že hlavní režisér coby autor kinematografického díla musí mít ze zákona, přímo a originárně, nárok na spravedlivou náhradu z titulu takzvané „výjimky pro rozmnožování k soukromému užití“, stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.

K třetí a čtvrté otázce

- 96 Podstatou těchto otázek předkládajícího soudu, které je třeba projednat společně, je to, zda je unijní právo třeba vykládat tak, že členským státům ponechává možnost stanovit domněnku převodu nároků na odměnu náležející hlavnímu režisérovi kinematografického díla na producenta uvedeného díla.
- 97 V této souvislosti je nesporné, že vnitrostátní ustanovení dotčené ve věci v původním řízení, které takovou právní domněnku zavádí, umožňuje hlavnímu režisérovi kinematografického díla vzdát se svých nároků na spravedlivou odměnu.
- 98 Je proto třeba nejprve zjistit, zda unijní právo brání vnitrostátnímu ustanovení, které hlavnímu režisérovi kinematografického díla umožňuje vzdát se svých nároků na spravedlivou odměnu.
- 99 Je třeba předeslat, že vzhledem k tomu, že se položené otázky vztahují jen k nárokům na odměnu ve smyslu předchozí otázky, bude se odpověď týkat jen práva na rozmnožování a souvisejícího nároku na spravedlivou náhradu z titulu výjimky pro rozmnožování k soukromému užití, stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.
- 100 Jak již bylo uvedeno v bodě 93 tohoto rozsudku, z čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 plyne, že v členských státech, které se rozhodly zavést výjimku pro rozmnožování k soukromému užití, musí být nositelům dotčených práv vyplácena spravedlivá náhrada. Z takové dikce vyplývá, že úmyslem unijního zákonodárce nebylo připuštění možnosti dotčených osob vzdát se vyplacení uvedené náhrady.
- 101 Jelikož čl. 5 odst. 2 písm. b) této směrnice zavádí výjimku z výlučného práva autora na rozmnožování jeho díla, je navíc třeba vykládat toto ustanovení restriktivně, tedy tak, aby výjimka nebyla rozšířena nad rámec toho, co výslovně ukládá dotčené ustanovení. Toto ustanovení přitom povoluje jen výjimku z práva na rozmnožování a nelze jej rozšířit na nárok na odměnu.
- 102 Z hlediska kontextu projednávané věci potvrzuje tento závěr i čl. 5 odst. 2 směrnice 2006/115 ve spojení s dvanáctým bodem jejího odůvodnění, což jsou ustanovení přebírající znění čl. 4 odst. 2 a patnáctého bodu odůvodnění směrnice 92/100, na kterou odkazuje předkládající soud. Podle těchto ustanovení se autoři nemohou vzdát práva na spravedlivou odměnu za pronájem.
- 103 V směrnici 92/100 a směrnici 2006/115 použil sice unijní zákonodárce výrazu „odměna“ („rémunération“), a nikoli výrazu „odměna [náhrada]“ („compensation“) použitého ve směrnici 2001/29. I pojem „odměna“ („rémunération“) má však za cíl zavést ve prospěch autorů náhradu, jelikož nárok na ni vzniká za účelem nahrazení újmy, kterou tito autoři utrpěli (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 30. června 2011, VEWA, C-271/10, Sb. rozh. s. I-5815, bod 29).
- 104 Má se přitom za to, jak bylo uvedeno v bodech 84 a 85 tohoto rozsudku, že unijní zákonodárce při přijímání směrnice 2001/29 zachoval způsoby pojetí ochrany duševního vlastnictví zavedené v rámci předchozích směrnic, ledaže by výslovně stanovil jinak.
- 105 V projednávaném případě neplyne z žádného ustanovení směrnice 2001/29, že by úmyslem unijního zákonodárce bylo umožnit osobám, které mají nárok na spravedlivou náhradu náležející autorům z titulu výjimky pro rozmnožování k soukromému užití, vzdát se tohoto nároku.
- 106 Soudní dvůr mimoto již dříve rozhodl, že ustanovení čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 ukládají členskému státu, který ve svém vnitrostátním právu zavedl výjimku pro rozmnožování k soukromému užití, povinnost dosáhnout určitého výsledku v tom smyslu, že je tento stát povinen zajistit v rámci svých pravomocí, že bude skutečně vybrána spravedlivá náhrada, která má nositelům tohoto práva nahradit způsobenou újmu, neboť jinak by tato ustanovení pozbyla užitečného účinku (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 16. června 2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, Sb. rozh. s. I-5331,

bod 34). Skutečnost, že je členským státům uložena taková povinnost dosáhnout výsledku spočívajícího ve výběru spravedlivé náhrady ve prospěch nositelů práv, je ovšem pojmově neslučitelná s možností nositele práva vzdát se této spravedlivé náhrady.

- 107 Z uvedeného plyne, že unijní právo brání vnitrostátnímu ustanovení, které hlavnímu režisérovi kinematografického díla umožňuje vzdát se svých nároků na spravedlivou náhradu.
- 108 Tím spíše je nutno unijní právo vykládat tak, že členským státům neumožňuje stanovit nevyvratitelnou domněnku převodu nároků na odměnu náležející hlavnímu režisérovi kinematografického díla na producenta uvedeného díla, neboť by taková domněnka vedla k tomu, že hlavnímu režisérovi nebude vyplacena spravedlivá náhrada podle čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29. Jak však bylo poznamenáno v bodě 100 tohoto rozsudku, hlavnímu režisérovi coby nositeli práva na rozmnožování musí být tato náhrada nevyhnutelně vyplacena.
- 109 S ohledem na výše uvedené závěry je třeba na třetí a čtvrtou otázku odpovědět, že unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že členským státům neponechává možnost stanovit domněnku převodu nároků na spravedlivou náhradu náležející hlavnímu režisérovi kinematografického díla na producenta uvedeného díla, a to bez ohledu na to, zda je taková domněnka formulována jako nevyvratitelná nebo se od ní lze odchýlit.

K nákladům řízení

- 110 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) **Ustanovení článků 1 a 2 směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu a ustanovení článků 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti ve spojení s Články 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících a s článkem 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem je nutno vykládat v tom smyslu, že taková práva na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na rozmnožování, právo na vysílání pomocí družice a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), náležejí ze zákona, přímo a originálně, hlavnímu režisérovi. V důsledku toho je nutno tato ustanovení vykládat tak, že brání takové vnitrostátní úpravě, která dotčená práva na užití díla přiznává ze zákona a výlučně producentovi předmětného díla.**
- 2) **Unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že členským státům ponechává možnost stanovit domněnku převodu na producenta kinematografického díla i u takových práv na užití kinematografického díla, jako jsou práva dotčená ve věci v původním řízení (právo na vysílání pomocí družice, právo na rozmnožování a veškerá další práva na sdělování díla veřejnosti prostřednictvím jeho zpřístupnění), není-li taková domněnka nevyvratitelná, a nevyklučuje-li tedy možnost hlavního režiséra uvedeného díla stanovit ve smlouvě jinak.**

- 3) Unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že hlavní režisér coby autor kinematografického díla musí mít ze zákona, přímo a originárně, nárok na spravedlivou náhradu z titulu takzvané „výjimky pro rozmnožování k soukromému užití“, stanovenou v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29.
- 4) Unijní právo je nutno vykládat v tom smyslu, že členským státům neponechává možnost stanovit domněnku převodu nároků na spravedlivou náhradu náležející hlavnímu režisérovi kinematografického díla na producenta uvedeného díla, a to bez ohledu na to, zda je taková domněnka formulována jako nevyvratitelná nebo se od ní lze odchýlit.

Podpisy.